

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครู

มืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา

EXECUTIVE'S ROLE IN PERSONNEL DEVELOPMENT TO BE PROFESSIONAL TEACHER

IN EDUCATIONAL REFORM

26

ดร.อารมณ จินดาพันธ์*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาโดยตำแหน่ง และผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้รักษาราชการแทน ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ประกอบด้วย 5 จังหวัด คือ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดตาก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดตราดบุรี ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 109) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 309 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคอร์ท สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานโดยการเปรียบเทียบด้วยสถิติทดสอบที (t-test) สถิติทดสอบเอฟ (F-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการปฏิบัติตน รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติงาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ
2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05
3. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารงาน โดยรวมและ รายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

* คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ABSTRACT

The purpose of this research was to study and compare executive's role in personnel development to be professional teacher in educational reform. Samples, a Krejcie and Morgan (1970 : 109) table was obtained, were 309 executives or representatives in 5 provinces of Kanchanaburi, Tak, Prachuabkirikhan, Petchburi, and Ratchaburi. An instrument used for collecting the data was a 5-level rating scale questionnaire of Likert. The data were analyzed by statistics of percentage, mean, and standard deviation, t-test, F-test.

Results revealed that:

1. Executive's role in personnel development to be professional teacher in educational reform as a whole was at high level. Considering each aspect, the highest mean score was self control, followed by working control, and the lowest mean score was knowledge and professional experiences.
2. A comparison of executive's role in personnel development to be professional teacher in educational reform, classified by education levels, as a whole and each aspect were divergent with statistical significant at .05 levels.
3. A comparison of executive's role in personnel development to be professional teacher in educational reform, classified by administrative experiences, as a whole and each aspect were divergent with statistical significant at .05 levels.

บทนำ

การศึกษาเป็นบริการพื้นฐานและบริการที่สำคัญยิ่ง มีบทบาทอย่างสูงในการสร้างและพัฒนาคนให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ดังนั้นครูผู้สอนจึงไม่สามารถหยุดนิ่งการเรียนรู้ที่มุ่งหวังเพื่อการพัฒนาความรู้และเทคนิควิธีการสอน ครูในปัจจุบันจึงต้องเป็นครูมืออาชีพ ที่มีความรอบรู้ทั้งด้านเนื้อหาวิชาการและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และเนื่องจากยุคนี้เป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การพัฒนาในด้านความเชี่ยวชาญในยุคข้อมูลข่าวสารจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารจึงมีความสำคัญต่อการส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาในทุกๆ ด้าน ทั้งในด้านของความรู้และทักษะการสอน รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถในการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศด้วย เพราะการศึกษาในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องควบคู่ไปกับเทคโนโลยี เนื่องจากการเข้าถึงความรู้ใหม่ๆ ในปัจจุบันล้วนแล้วแต่ต้องอาศัยเทคโนโลยีทั้งสิ้น นอกจากนี้คุณสมบัติของครูมืออาชีพในยุคปัจจุบัน ครูควรมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษากลางที่ใช้ในการสื่อสารและนำไปสู่แหล่งความรู้ที่สำคัญในโลกปัจจุบัน

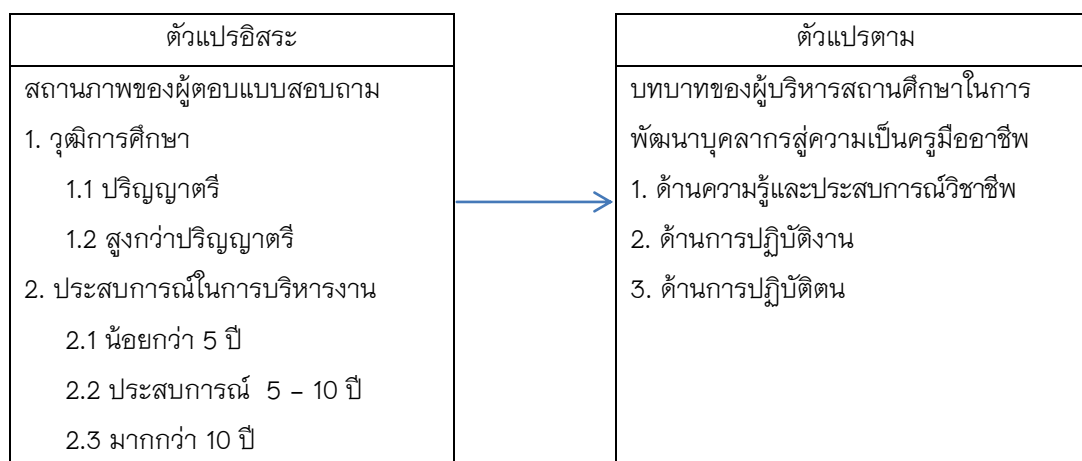
ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทและมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาและการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ประสานงานในสถานศึกษาและเป็นผู้สั่งการ ควบคุม กำกับดูแลการปฏิบัติงานของครูให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา ระดับการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหารงาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นครูมืออาชีพจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาถึงคุณลักษณะที่จำเป็นของครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาให้บุคลากรครูพัฒนาสู่ความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครูใช้เกณฑ์มาตรฐานพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 เป็นกรอบแนวคิดและขอบเขตของการศึกษา โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาระดับการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา ใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ 2) ด้านการปฏิบัติงาน 3) ด้านการปฏิบัติตน

2. ประชากร

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาโดยตำแหน่ง และผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้รักษาราชการแทน ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ประกอบด้วย 5 จังหวัด คือ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดตาก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดราชบุรี มีจำนวนผู้บริหารทั้งสิ้น 1,584 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาโดยตำแหน่ง และผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้รักษาราชการแทน ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ประกอบด้วย 5 จังหวัด คือ จังหวัด

กาญจนบุรี จังหวัดตาก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดราชบุรี ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครชีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 109) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 309 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ศึกษาวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ

3.1.1 วุฒิการศึกษา

- ปริญญาตรี
- สูงกว่าปริญญาตรี

3.1.2 ประสบการณ์ในการบริหารงาน

- น้อยกว่า 5 ปี
- ประสบการณ์ 5 – 10
- มากกว่า 10 ปี

3.2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา ใน 3 ด้าน คือ

1. ด้านความรู้ประสบการณ์วิชาชีพ
2. ด้านการปฏิบัติงาน
3. ด้านการปฏิบัติตน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการบริหารงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานโดยการเปรียบเทียบด้วยสถิติทดสอบที (t-test) สถิติทดสอบเอฟ (F-test)

สรุปผลการศึกษารายละเอียด

ผลจากการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา สามารถสรุปผลการศึกษได้ตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการปฏิบัติตน รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติงาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ

1.1 ด้านการปฏิบัติตน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความรักและศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบต่อวิชาชีพ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความมีวินัยในตนเอง ด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาอยู่เสมอ

1.2 ด้านการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์รับฟังความคิดเห็นยอมรับในความรู้ความสามารถ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมอื่นๆ โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นหลัก

1.3 ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความรัก เมตตา และปรารถนาดีต่อผู้เรียน อดทนและรับผิดชอบ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และเป็นผู้นำทางวิชาการส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวิเคราะห์ ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ประเมินหลักสูตรทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

3. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 จากผลการการศึกษาวิจัย ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพในส่วนที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ประเมินหลักสูตร ทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตรผู้บริหารมีบทบาทต่ำสุด ดังนั้น จึงควรพัฒนาในส่วนนี้ให้มากขึ้น

1.2 จากผลการการศึกษาวิจัย ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้ทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนภาษาไทย ภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศอื่นๆ เพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง พบว่า ผู้บริหารยังมีบทบาทต่ำกว่าเรื่องอื่นๆ ฉะนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญในเรื่องนี้เพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาครูไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูมืออาชีพในทัศนะของผู้ปกครองผู้เรียน หรือศึกษานิเทศก์

เอกสารอ้างอิง

กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน. ปริญญาณิพนธ์

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (ถ่ายเอกสาร)., 2536.

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547) พระราชบัญญัติ

เงินเดือน เงินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547

พระราชบัญญัติเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2547). กรุงเทพฯ : กระทรวง, 2548.

คำหมาน คนโค. ทางก้าวหน้าของครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ : สายธาร, 2543.

- งามพิศ คุณสอน. ภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาภายใต้สภาวะการณ์ปกติและวิกฤต. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ถ่ายเอกสาร, 2542.
- จันทร์หา พรหมานนท์. “ปฏิรูปการศึกษาเตรียมความพร้อมของครูและผู้บริหารมืออาชีพ,” วารสารวิชาการ (63-67). มกราคม 2546.
- ชนาธิป พรกุล. แดทส์ : รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ไชยยันต์ ไชยถาวร. ความต้องการพัฒนาครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ถ่ายเอกสาร, 2541.
- แถวทอง มาตยะโค. ศึกษาการปฏิบัติการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร, 2542.
- ธีรศักดิ์ คงเจริญ. การประเมินคุณลักษณะครูมืออาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 7. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.
- ธีระ รุญเจริญ และคณะ. การบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง, 2547.
- Best, J.H. & Kahn, J.V. (1993). Research in education. (7th ed). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1993.
- Burn, J.M. Leadership. New York : Harper and Row, 1978.
- Davis, Gary A., and Thomas, Margaret A. Effective Schools and Effective Teachers. Boston : Allyn and Bacon, 1989.
- Griffiths, Daniel E. Human Relations in School Administration. New York : Macmillan, 1956.
- Halpin, Andrew W. Theory and Research in Administration. New York : Macmillan, 1966.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. “Determining sample size for research activities,” Educational and Psychological Measurement. 30(3), 608 1970.
- Steers, M.R. Introduction to Organization Behavior. New York : Harper Collin Publishers Inc., 1991.